

Bilbao'koa ...	9,00	ifko. lu ba
Bilbao'atazkua ...	11,25	" "
Idazki-Iumena ...	62,00	" urte
Atzefijetakuak ...	112,50	" "

Gayak

IGANDIA

Igazi dan igandia axe-epeltxu ta gusti, uri aundijetatik urten eta baserijetako arte-artiak-ziar egurastuten ibilteko ta berebixiko eguna ixan yakun. Goxaro edera egon be-ta, goxeko bostak baño lenago notifik txalderatu ziran, eta batzuk batera ta beste batzuk bestera, bakotxa bere bidetik ibiltzen asi.

Bilbao'ko Jon Deunen etxadonara jua ziranak be, asko ixan ziran. Jon Deunen etxadonan goxeko bostetan ixaten da ixan be, lenengo jaupea.

Goiz-samar, Alan eta gusti be, baña, kistaf zintzen artian goiz-zale asko ixaten dira ixan be ta, askotxu dira bostetako jaupara elduten diran kistafak.

Jon Deunen etxadonako bostetako jaupea, alyaya ixan be ixaten da.

Axangiz'tar Inaki Aba agurgafija, lba-gueneko ariztjan gaba, igazten daben uretxindofa baxen goiztara ta abeslarija da ixan be-ta, anei eratako abestijak abestuten dauskuz, eta anei eratako eresijak txameskian jo be.

Bera dan jango gixon alarik ikusteko be!

Igazi dan igande goxian be, bostetako jaupea asi ta amatu zan arte gurtjan, txameskifari eresijak-eresi atarazoten inardu zan, eta abestijak-abesti abestuten.

Euzkerazko abesti samufak eta entzungarrijak abesti abestuten, bata gaztelarazko ta laterazkuak be: mota gurtjetak abestijak.

Goxalde barian txameskifariaren aretsotsa samufa be sabufa ixaten da ixan be. Donoic-uesña edo ixaten dabe, Eta abestijak be alantxe. Batez-be goteun abestijak-eta, samuf-samufak ixaten dira, donoic-lurikandun gozo-gozuak. Gantzea dan edera! Goiko Jauna'ren irakatsi edofak jafatuko ba'geunkio jaratu zori-jonekuak gintzake.

Kistafak ba-gara; Josu-Kisto'ren be netako jafatizaliak gara ba-dihogu, zer dala ta Aren bidari jafatu ez, ba...?

MUXIKARA

Jaupea entzun, guruzbida egin, goxaldu ta Muxika'ra juateko gertau gintzazan.

Bilbao'tik Bermeo'rako belbia, goxeko saspieretan urtetan da.

Belbilak jefaziekutan baño, belbilan jua gurakotan geyago ta geyago ixan ziran.

Bafu - aldiak eta gane - aldiak be, osuan bete ziran. Estu-estuka baño ezpazan be, belbil-generatu gintzazan ofafino, ta bakotxa al ixan zan eran jafi be.

Gotzon, Jagoba eta ni be, an jefazi gintzan. Baña zelan? Abere-antzo, belbil-gane belian erdi-jefarifa.

Belbia urten zan, ba, ta Zornotza'rantz egiten asi. Bidian joyalta be, bertaratu gura ixaten ziranak, eskuba jausaz gertatuko ikufa egiten eutsen.

Alperik, baña, lekuri ezeguan belbilara ezin elkan geyagorik sartu-ta.

Zornotza igaruz Autzaganara eldu gintzanian, baña, Bizkari'ra jovezan gudar-mutil batzuk jatsi ziran. Askorik ez, amabikoren bat baño.

Areik utsitu ebezan jefaziekutak beriala bete ebezan. Gotzon eta Jagoba be, ni baño gastiaguak, bizkariaguak eta buru-zaintzaliaguak ixan ziralako edo, gudari-mutilak laga ebezan leku bak arin artu ebezan.

Gudari-egifena orixe da ixan be. guda-lekurik onenak jabetutia. Eta guda-leku ofeik jefaz-leku ta gustikuda ba-dira, oha baño ez.

Nire txango-lagun azkarak behepin Bizkari'rantz igitu ziranak laga ixan ebezan jefaz - lekubak arin jabetu ixan ziran.

Ni, ez, ni lengo lekuban geratu ixan nintzan. Ara-ona zirikina ibiliteko-ta, sof-samar aurkitzen nintzan ba. Gudaketa gogofaren ondoren zaurituta geratzen danaren antza artzen neutsen ene-soñari.

Eztalrik zer jazoten yatan. Zeozer jazoten yatan, bai, ofatijio.

Berogeta ama' urteik gorantzako bixitza-mendija igoten asita dagozementzat, ubilerija edo efermia esaten yakan gexua, zezenaren buruban adak ikusita lex ixaten oi-da.

Eta niri jazoten yatan be, berogeta ama' urteik gorantzako bixitza-mendija igoten asi diranai agertuten yaken ubilerija edo efermia ixan zala esan leike. Gure jayotz-xtetik urten bako aguraxtu batek, orduko baserifak esan oi-been lex, gorputz gustiko alakaz egon ezinda aurkitzen zala, "efermia" eukala esan eutsenian, olantxe erantzun eutsen:

—Ez, gixonak, ez. An ezta "efe-unia" "efe-osua" baño.

Soñaren uneda bat baño geyago efer-tan ei-eutsan, ba. Berak esaten ebantzen, gorpuz gustija eukan efer-tan, soln gustija alatan.

Neuria besterik ixan zan: soñaren une bateko mifa. Beraz, efe-unia".

—Efo-une" ta gusti be, baña, Muxika'ra jua baf gintzala erabagi geban eta, Muxika'ra jua gintzan.

Goxeko zortizak-ingururako Muxika'ko Ariatza'ra eldu gintzan.

Muxika'ko Ariatza beti be bai, baña igazi dan igandian txukun agertu ixan yakun.

Ariatza'ko txadona, apalen artian apalena dala be, begiko be begiko ixaten yakun.

Lenengo ikusi, ixan geban txadona be axe da, da.

Lenengo ikusi ixan geban jaupartja be, Ariatza'ko jauparija ixan zan. "Don Lion" esaten geuntsan, eta mutiko kaskondubak gintzala, il zan.

"Don Lion abade jaunak", lufezke pipa zurijan ketauten eban, eta inguru aretako elzaririk onena ixan zan.

Eza-arorik ixaten zanian, ixan egunoro mendira urtetan zan. Eta "Don Lion,"an exa-txakufak zaunka ta zaunka Ariatza-birako mendijak arakututen ebezan.

"Don Lion" abadia guretza, Goiko Jauna'ren pñego gixon done bat lex ixaten zan. Arek esaten ebana, egi-egitza arizen geban, eta agintzen euskuna, itzetik ortzera egin.

Geure ibiltaldijetan-eta efbirik ifun ikusten ba-geban, ikusi, noz, nun, zein ordutan eta enparauko zertzelada gurtjekaz edestuten geuntzan.

Ordaindu be, gero, arek, alantxe egiten euskun: nozik-nozera txakufatxikoren bat edo beste emonaz.

"Itesa, abade-krijedie", guk esaten geuntsan lex, "Don Lion" baxen esku zabal zan: ogi-zati aundijak emoten euskuzan.

Aldi aretan, ogija orain Alicante'ko "tufoya" baxen ufi ibiltzen zan: "Santakurtzetatik - Santakurtzetara" -ta, oiantxe.

"Itesa, abade-krijedie" emoten euskun ogija, ja ogijaren gozua!

Orain emoten dauskuben ogi balza baño gozuagua, irakurie.

"Don Lion" abadia il zan, baña "Itesa" abade-krijedie" be.

Areik bijak bixi ixan ziran etxia, baña, lengo leku-lekuban idoro dogu. Ezertxu be ezta aldatu.

Eta igazi dan igandian, Ariatza'ra eldu gintzanian, Ariatza'ko elxiaren aurre-aurian jatsi be-ta, eleiz-atera begira asi nintzan, abade-etxera begira jafi.

Eta ain zuzen be, abade gaste bat ikusi neban.

Gastja ta zolija, baña Ariatza'ra elduten diranai afera ona egiten daki. Jana be.

Ain zuzen be, Ariatza'ko abade gasta, gure auzokide batekin aurkitzen zan.

Arek lenengo agurtu gebazan, eta beriala jaupari gastiari aurketzu.

Izketaidi labufituba egin geban, Jaupa-auria zan, ba, ta izketaidi luzia egiteko ordu txara.

Amafak jo ebemian, jaupea asi zan. Jaupa-abestuba ixan zan, txameskifio ta gusti abestuba ixan be. "Nire gastarotik ona—oldoztu neban—aldakuntza aundijak yagozak emen.

Igazi dan igandeko jaupea, ikastola -umiak abestu eban, ba, ta Balendin'ak txameskifiaz lagundu.

"Don Lion" abadiaren aldijan, ene aña zanak abestuten eban, bakarik abestu be, ta txameskifiaz loraizik be ezagututen ezebala.

"Au eztoz gure Ariatza"—bafiro be kolkorako esan neban.

Ikastola - ikasietxu gastiak, jaupari gastiak ondo irakatsita, yazian abestu be egiten eban.

Oraingi ikastola - umiak, gure aldi-kuak baño argijaguak dira ixan be, edo guk ixan gebazan baño irakatsie ikasijaguak dabez.

Guk, ba, jaupea abestuten ez-eze, orila'ko lorelan abestuten zan "Agur Eregifia" abestuten be oztaz ikusi geban.

Jaupea amatu zanian, eleiz - aurera urten gintzan. Eta an, gastarora itxuli ba'gintzazan, Ariatza-ingurubai begira jafi.

Okolo, Ordorika-bizkarak, Azkarak, Atxelak, Atxondo, Erakatzko, Kakotel eta abaf, bira gustijari so-egiaz, areik beholako "Don Lion" abadiaren exa -mendi berezjenak begi-nijetan nebazala jafi nintzan.

"Don Lion" abadiaren gomutarik bixijenian nastata aurkitzen nintzan unian, Ariatza'ko jaupari gasti gaganatu zan, eta etxerako deya egin euskun.

Nire guraririk bixijena be, axe ixan zan: jaupari-etxera juatia.

Atia edegi ta bafurantz egiten asi gintzaneko, saferako atadi zabalari begiratu neutsen, eta lengo-lengo lex idoro be.

Gora igoteko zurubijan ona iminten asi baño len, zurubijaren eskerfeko al-dian aurkitzen dan kortako atetik begiratu neban, eta "Don Lion" abadiaren exa-txakufak agoten ziran kortea be, lengo lekuban aurkitzen dala uafu neban.

Gora igoten asi gintzan: jaupari gasti, Gotzon eta Jagoba aurfetik zirala igon nintzan ni be.

Areik, goiko atian bafurantz egin ziraneko, eskeferantz artu eban, eta jafetubak juaten diran aretora eldu.

Ni, arein atzetxutik neblan-eta, ingurubetara begiratuteko-ta asti geyago neban, baña azkatasun geyago be.

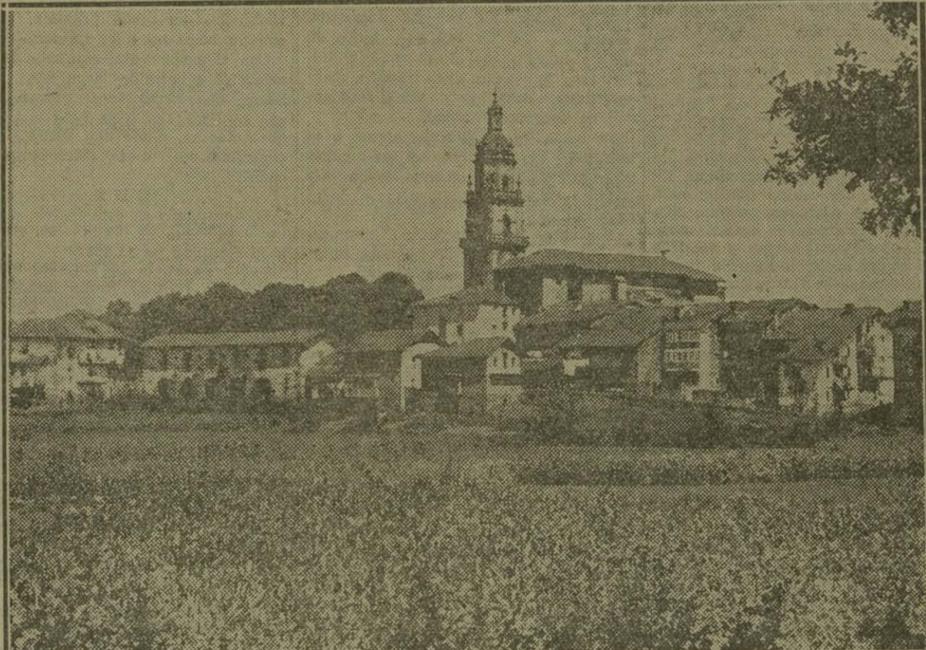
Eskumarantz begiratu ixan neban, ba, ta "Don Lion" abadia ta "Itesa" abade-krijedia" egoten ziran eskaratza lengo-lekuban ba-eguan edo ez, begirakada batz ikusi.

Eskaratza lengo leku - lekuban aurkitzen zala, arin uafu neban, bafa areta ta enparauko lo-jekak be.

Beraz, Ariatza'ko abade-etxia, lengo tokijan aurkitzen zan.

Lengo lekuban idoro enebazanak, beste onek ixan ziran: "Don Lion" abadia ta "Itesa abade-krijedia",

BIZKAI'KO URIJAK

Otxandijo'ko uri polifa da argazki onetan ikusten dan urija. Uri au, edestijan leku berezija daukan uri ospe-tsuba da. Eta matxinada au dala-ta, idatziko dan edestijan be. Otxandijo'ko urija edesti-idatziko ingoskirik agiri-jenian agertuko da.

¡Euzkadi dan edera!

Eta "Don Lion" abadiaren exa-txakufak be eneban ikusi...

Areik, nire umaroko gomutarik bixijenak softuten dabezan bixidun ikasikjak, lufak jango ebezan aurki, euren aztefenik be eneban idoro-ta.

Nire gastaroko gomutapen onek, fidelekuak ziran-eta, nire lagun ziran Gotzon eta Jagoba'k ezeben ezertxu be nigan susmetan, ezta gukin batera aurkitzen zan jaupari gastiak be.

Areik, euren-erako bafiketalditubetan eragoyoen.

Jaupari gasti ta aren arebea be, esku-zabalak dira-ta, jafetu-antzo artu gebazan. Amaketakotxuba emon euskuben, ba, ta bazkaritan geratuteko esan be bai.

Baño, ez, Bazkarija jaten eskintza-zan geratu.

Abade-lapikuak gozua bai, baña txilditxuba ixaten da. Eta lapiko txidija dagan lekurako, otoz-otozko iru jafetu lafxtu dira.

Beraz, ba, zutundu egin gintzan, eta agur esanda urteteko gertau.

Goiko atetik urten eta zurubijan be-ria asi nintzanian, "Don Lion" abadia ta "Itesa abade krijedie" ixan ziranen gogo-aldetxo otol bat ixilpian oguzten urten nintzan. (G. B.).

USPERETXARANTZ

Ariatza'ren auzef-aufe, golko gane-txuban, usperetxa auzunia aurkitzen da. Eta bertan, "Jauregi"-ixeneko be-setxia.

Araxe igoten asi gintzan. Eta solo -bitarterik solo-bitarte igon be.

Gorantz eta gorantz gñoyazala, alde bijetarantz agiri ziran artafete orle-gi ederafak gelduta lex geratuten gintzan, Ariatza-birako soluak, arta ederaf artzoko-ta, ospetsubak ixan dira ixan be. Eta gu txikitxubak gintzala ixan eban ospe a, ondiño be galdu bari ebela-ta, pozen pozaz zoratu bixirian geratu nintzan.

Gotzon eta Jagoba, nire aurfetxutik, solo-bitartietako mune estubetatik aurfera egiten eban bitartian, nik neure gomutapen berezijek ixan nebazan.

Eta igon eta igon, usperetxa-jauregiko solo-banetan ofak imifi gebazanian, solo areik, antxiña-antxiña euren-tan egiten nebazan mokil-auste, layeta, artajofa ta beste berein lugin-lan orolmen-begijakaz ikusten asi nintzan.

Lengo solo zafen genera, beste bari batzuk be ikusi nebazan. Eta lenago txara ixan ziran lekubetan, sagasti ederaf agiri ziran, sagardau-sagar gozikiaz adaf gustijak ezin geyaguan betetia zirala agiri be.

Ordez, ostera, beste sagar-ondo batzuk pelta ziran, ain zuzen be, ene gastarjan sagar eder-ederaf ixaten ebezan sagar-ondo aundijak.

Zaren-zaraz, jausi-edo egingo ziran, eta gabon-aparija gertetako sugarizatit eruan, ¡Batek ba-daki...! Nik enebazan ikusi behepin. Eurak aurkitzen ziran lura ta lekuba bai. Leku a be, baña, beste sagar-landara gaste batzukaz beteta aurkitzen zan. "Don Lion" abadiaren etxia, lengo lekuban idoro neban. Uspitxa - jauregiko sagar-ondo zafak aurkitzen ziran lura be, lengo lekuban. Etxia ta lura, lengo lekuban...

Baña aretan bixi ziranak ez. Areik jua ziran, bixi ixan ziran lekubak beste batzubentzat laga-ta jua be.

Usparitxa-jauregira eldu gintzan. Au be etxe ezaguna yakun: kortan asi ta goirengo sabairafekua ezagun. Ene jayotz-etxia dala esanezkeroko, gustija dago esanda.

Ludijan ezer matagaririk ba-dot. Usparitxa - jauregira basetxia mate be mate dodala esan baf.

Ene aña ta amama zartxubak nun jarten ziran, nundik eta nora ibiltzen ziran eta abaf, esaten asiko ete-maz, asi...? Ez, enaz asiko. Eztalukat astirik ezta gogorik be. Areik be, jua ziran, ba, bata arein seme-alabak ziran ene ata-ama mafiak be. Eurak laga ebezan lekubak, baña, antxe idoro nebazan. Gaur be, leku areik, antxe

dagoz. Euren-tan, ostera, beste batzuk: leku arein jabe ixan ziranen ondoren-guak.

Usparetxa-jauregijan ondo artu gendubezan. Bazkari ona ta ugarija emon euskuben.

Mat betja imifi euskuben. Eta nretzako pozik pozkarriena ixaten dana, etxeko-antzo artu gendubezan. Etxe a, neure etxia eztanik, bein be eztoz usto ixan.

Beraz, Usparetxa-jauregijan bbi d-ranen afera ona ta mai betja, bertarauten gaxa gustijetan ixaten doguz.

Igazi dan igandian, baña, gauzaxu baten utsa uafu neban: anaya beten eban, "Don Lion" abadia; "Itesa abade krijedie"; ene aña - amameak; eta amek eta solo-banen-tako sagar-onda zafak, lufak eta subak jan ixan be 'dauz be, ene anaya, mafi, ondiño, lufak jan bafik aurkitzen dala uste dot.

Alan eta gusti be, baña, eneban ikusi, eneban agurtu... Eta berak be, ¡Zelan egin neukan, eta zelan egin eldian egin be, etxetik al aurkitzen ba-da...?

Beste gauza gustijak ondo baño obo-toro gebazan: gustijak agurtu gendubezan, gustijak agurtu gebazan. Kepa, ostera, ez, ezkeban agurtu, ezkenduzan agurtu.

Eta Bilbao'rantz abiau gintzan. Bixtabalera jatsi gintzan. Ariatza'ko jaupari gasti ta enparauko adizkidiak agurtu gebazan.

Belbi bat, euzko - lufandun belbia be, Bilbao'rantz etofela dñusi gendun. Eskuba gora jaso geuntzan, eta gure ¡inguru geratu zan. Adizkidiak ixan ziran, zornotzarafak.

Bafura defu euskuben, bafura saftu gintzan. Eta ariatzaraf agur esanda Zornotza'rantz igitu.

Zornotza'rantz jatsi bafra ixan geban. Eta ain zuzen be, ofak lufertatu ta beriala, beste belbil bat agertu zan. Belbil a be, abertzalieta ixan zan.

Beriala ezagutu gendubezan, eta anal-antzo defuta bafura sartzeko esan.

Eta belbil aretan Bilbao'rantu gintzazan. Eta Bilbao'n aurkitzen gara, Golkua'ri eskaraf ondiño bixitza-arifa agurtu bafik aurkitu be.

Anayak anayakin, ondo ileftu be egiten dira. Eta gu be, alantxe: lenengo belbia, Euzko-Ekintza'koa ixan zan. Bigafena, "Jagi'Jagi," lura. Baña bafak anaya, bijak euzko-abertzaliak. Eta euzko-abertzaliak diralako, anai-antzo artu ixan gendubezan, eta anal-antzo Bilbao'ra ekari be.

Ezpai batzuk ixan-afen be, bafifaxan aldijetan, anayak bata-bestiari lagunduko dautse. Ana gustijak etxe baten garaia, zori-joneko ixateko bidia Goiko Jauna'k edegiko aldi-dausku.

IBON.

Agur Donosti

Donostia'tik aidendu giñan, Bilbao'n gera, gaur bizi efeketiak saftu bai ziran "legionario" ta guzi.

Saftu dirade bafan badute berak ere, zer ikusi! Alpontxo Karlox edo Alpontxo XIII nor izango dan nagusi.

Agur Donosti berdingabea nere sort efi maitea bafitu nintzan gudaren bidez nagabe betez ustea.

Efik alde egñagatik Zugan orolmen bixia; zu bazerade Donosti edef, Euzkadi'n punk berezia.

Agur bai diot, ez da betiko laixtertxo arte, bai baizik, Donosti jabe egingo gera ez izan bate eparik.

Gabiltzako arafol alde bide zuzen zuzenetik, Jaungoiko onak lagun digula itxaropena daukat nik.

ATARENE.

Loiola'ko berriak

Naskaldia

¡Kaxo jaunak! ¡Guziak onik? Motiborik ez da behepin gaizki izateko.

Eta... goazen gurera. Len zafak ziranak befi dirala orain. ¡Betiko kanta! Kontu atera ortik gaitza izango ote zaidan ataitxo oneri asiera eman da bukatzea.

Zenbat eta umore onagoa ordun da bizitza atsegifagoa. Baxera zar bat dirudi, ¿e? Umore ta atsegifia zakurak anka jasotzea baño zaragoa atzerik hiez garbitu.

Loiola'n olakoxe gauzak ikasten dira. Mufil talde bat ikusi dizut gaur bertan mendruntz abiatzen eta txoria bafore alaiago zijoazen. Kanta ta kanta, deadar ta deadar.

Umorea balzan beste gauza guzien gafietik egin. Eta atsegifia zan aientzat bizitza.

¡Zer aña mendiko nagabek eta ezbeafak ideal bat egin dalarik? ¡Aupa umore oneko mutilak!

¡Gora gu ta gutafak eta... Daniel Xuxtararen kokotza!

¡Bai aldakitze zeekin etofiz zintzalkidjan legun egun batez? Xuxtarfari, Daniel'eri alegia, tiro bat eman ziotela kokotz-kokotzean.

Gezura zan zorionez. Bafio tiro batek gure adixkido, zafari mantxo-manfio kokotza zuzenduko baño... ¡zeñen mutil polifa Xuxtarf!

¡Yaufa... etxepuegos en kuarte! Etxepuegos bai, etxepuegos. ¡Au dek manka patrika zifafez beteta!

Baño etxepuegok eta manka Amnabafenerako batez ere. ¡Emen bai zakela lertu bafean!

Etxepuegos en kuarte! Etxepuegos en kuarte eta "memento" ardoaren ordez traenan. Eta gero, "memento" eta... zimaufa etxeratu! ¡Alderdi ona!

Euzkadi euzkotarontzat. Gurea gurtzat. Jalo giñan erialdea bere semeentzat.

Eta... ¡gure abefiz kanpora nola gu bizi?

Ora zer dion euzkel kale-jirak. Eta orixe da euzko-gudarik bere buruari jafitako jegea. Bizkarera izkifia eta jaitza goizian-goiz sasoi dun guziak.

¡Alta mutilak! ¡Bizitza bai dala edera! Eta gaztea izan, osasuntza, alata... eta mendi gorrian eman beaf azken amasa. ¡Zer nai dezute ba?

Kuarterlean. Ixilik da guzia. Ez da txinta bat ere entuzten. Afi zafak ere lo dirala esan leike eta gudariak amatsaren itxasoan murgilduta dirala ere bai... Eta bat batean turutu. Turutu jo ta jo.

Bat batean mila deadar, mila ots. Dila ots biurtu da Erderaz esan oi bezela ¡A forma! esan baitu turutat.

Eta ara